

120 éves a New York

SÁRKÖZI MÁTYÁS tárcája

Százhusz évvel ezelőtt nyílt meg a nagykörúti New York-palota földszintjén a csupa márvány, csupa tükör New York kávéház, amely azon nyomban az írók kedvelt találkozóhelyévé, s olykor alkotóműhelyévé vált. Egymást követő bérlői eltúrték az írók állandó jelenlétét: a pincértől tintát és tollat lehetett kérni a kávé mellé, a pincében demizonokban tárolták a tintát. Az éhenkórász tollforgatók számára bevezették az „irodalmi sonkát”, ami féladag volt ugyan, de ezért csak filléreket kellett fizetniük. Ráadásul a főpincér többnyire kész volt kisebb összegek kölcsönzésére is.

Bródy Sándor és Heltai Jenő mellett többek közt Molnár Ferenc volt törzsvendég a századfordulói New Yorkban, itt írta a Pál utcai fiúkat egy ifjúsági lap felkérésére, folytatásokban. Gyakran a lapzárta előtti órákra halogatta a feladatot, ilyenkor egy-egy teleírt kéziratlappal a hordár rohant a közeli nyomdába.

Molnár felesége, Vészi Margit nem szerette, hogy egyedül kell töltenie az estét, próbálta azzal hazacsalogatni az író, hogy a kávéház zajában nincsenek meg az ideális alkotói feltételek, de erre csak azt a választ kapta, hogy Ibsen is kávéházban írja nagy sikerű színműveit, s így azután idegenforgalmi látványosság: a turistacsoportokat illő csendben odakalauzolják a kávéház nagy ablakához, és tisztes távoból láthatják, amint az ősz pofaszkállas író ott ül, és szorgalmasan alkot.

Egyszer Molnár Ferenc megkérdezte a skandináviai irodalmi ügynökét: igaz-e ez a legenda?

– Majdnem igaz – mondta az ügynök. – Az a helyzet, hogy a turisták annyira keresik ezt a kivételes látnivalót, hogy immár egyszerre öt kávéházban üldögél egy-egy Ibsen, ezek közül négy olyan színész, aki Ibsennek van maszkírozva, és csak egy valódi.

A New York százhusz éves születésnapján a New York kávéház Irodalmi Páholya tartott ünneplést Juhász Anna vezérletével, az új tulajdonos, az olasz Boscolo Hotel által eredeti ragyogásába és szecessziós eleganciájába visszahelyezett kávézó „mélyvíz”-nek becézett étterem részén, amelyhez valóban lépcsők vezetnek le, mint egy nagy uszoda mélyvizébe.

Két neves várostörténész, Saly Noémi és Török András tartott vetített képes előadást, a Hot Jazz Band régi slágereket játszott, s három író: Térey János, Poós Zoltán és Kemény István mesélte el, hogyan lettek ők a New York törzsvendégei, amikor lazulni kezdett a proletárdiktatúra, s az éveken át raktárnak használt termekben, ha megkopottan is, és New York helyett Hungária néven, újból megnyílt a nagykávéház.

Napjainkban a betérő külföldiek ámulva csodálják a New York aranyozott stukkóit, csavart márványoszlopait, freskóit és velencei csillárjait, de írókat nem nagyon találnak a márványlapos asztaloknál, mert az árakat a turisták pénztárcájához szabták.

Amikor az 1920-as években egy pesti vállalkozó, Tarján Vilmos annyi pénzt kártyázott össze, hogy kibérelhette a New Yorkot, elhatározta, hogy naponta 24 órán át nyitva tart. A kulcsot Molnár Ferenc, vidám társaság kíséretében, bedobta a Dunába. Az aktust Juhász Anna szervezésében ismételte meg a New York Irodalmi Páholy, s a jelképes óriáskulcsot e sorok írója, mint Molnár-unoka, hajította a hullámok közé, remélve, hogy az olasz tulajdonos ismét bevezeti írók számára a kedvezményes árakat.